

SISTEMAREN PISUPLEAN ITOTA

Bideo bati esker ezagutu dugu kasua, eta horrek piztu du herriaren haserrea. Gizonezko beltz bat lurrean, polizia zuria bere lepo gainean ia hamar minutuz, haren erreguei entzungor. Sistemaren pisua gainean zuela hil zuten George Floyd, itota. Erorien egunean galdu zuen bizia, AEBetako jairik handiengan, askatasunaren eta nazioagatik bizia emandakoen omenezko egunean; segurtasun indarren belaun batek arnasa mozten ziola. Bere heriotzak hautsak harrotu ditu AEBetan, protestak estatu denetan orokortu dira eta nazioartera zabaldu. Ezin dutela arnasik hartu salatu dute, arrazakeria sistematikoak George Floyd eta izenik ez duten beste asko itotzen jarraitzen duelako.

 MARIA ORTEGA ZUBIATE

Floyden azken hitzak lelo bihurtuta, “arnasa hartu ezinik” daudela salatu du askok. Poliziaren arrazakeriak ito egiten dituela, eta sistema bera errotik aldatu beharra dagoela diote manifestariak. Baina hitz horiek, Floyd entzun aurretik, Eric Gardnerri entzun genizkion; 2014an polizia zuri batek itota hil zen beste gizon afroamerikar bat. Bi irudien artean, sei urte eta beste mila izen gabeko biktimak, beste askorik ez da pasatu.

George Floyd zerrenda luze, amaiezin bateko izen bat gehiago baita. Baina sarri gertatzen den bezala, bere izena xanpain botilaren kortxoa izan da; presioz, amorruez atera diote kortxoa. Eta behin hori eginda atera dira atzetik jada ahaztuak zeuden izenetako batzuk.

“Ezin dugu hau gertaera isolatu moduan hartu. Eraikinak ez daude sutan gure anaia George Floydengatik soilik. Sutan dago dena, hemengo jendea, Minnesotakoa esa-

Sutan dagoen Minneapoliseko Poliziaren egoitza aurrean protestan, maiatzaren 28an.

JOHN MINCHILLO / AP

SCOTT OLSON/GETTY IMAGES

ten ari delako herrialde osoari: nahikoa da!", adierazi du Tamika Mallory AEBetako Emakumeen Martxako kideak.

Herrialde osoko biztanleriaren %13a baino ez dira beltzak, eta hala ere, poliziak tirokatutako gizatalde ugariena dira; milioiko 30 beltz hil ditu poliziak tiroz 2015etik, zurien bikoitza baino gehiago. Eta hori, kontuan hartuta armarik ez izateko probabilitaterik altuena duen komunitatea dela beltzena. Are gehiago, beltz gazteen artean, heriotza arrazoi ohikoenen artean dago poliziarren indarkeria. Datuok *The Washington Post*ek jaso ditu bere webgunean, poliziak ez baitu beren eskuetan hildakoen daturik ematen.

AEBetako komunitate beltza ez da polizia indarkeriaren biktima bakarra, gainontzeko komunitate arrazializatuak ere zuriak baino aukera gehiago dute poliziek tiro eginda hiltzeko. Komunitate

latinoan, adibidez, milioi bat lagunetik 23 hil ditu poliziek, 13 zurien kasuan.

Floyden heriotza, azken finean, beltzek herrialdean bizi duten errealitatearen isla baino ez da izan askoren begietara. Esaterako, zuriak baino hiru urte eta erdi laburragoa dute bizi esperantza beltzek. Pandemiaren garaiotan ere, bereziki eragin die birusak: hildakoen %24a beltzak izan dira, osatzen duten biztanleriaren ehunekoaren ia bikoitza, The COVID Racial Data Trackerren arabera.

Rayshawn Ray Marylandeko unibertsitateko Soziologia irakasleak adierazi bezala, kolektiboaren esku ez dauden faktoreek eragiten dute egoera hori: pobreziak edota kirola egiteko aire libreko gunerik eta janari osasuntsua erosteko dendarik ez izateak, besteak beste. Beltzek jasotzen duten osasun arretaren kalitate eskasa agerian utzi zuen Evelyn

J. Patterson soziologoak 2010ean kalera-tutako ikerketak: espetxeratuta zeuden beltzen osasuna kalean zeudenena baino hobea zen, atera kontuak.

50 URTEKO PROTESTARIK HANDIENAK

Kaleak moztuta, jendea zaldi gainean ukabilak airean Lakotak bailiran, komisaldegia eta saltokiak sutan. Black Lives Matter mugimenduak hauspotuta, herritarrek kaleak hartu dituzte hiri askotan, pandemiak eta sistemak ahoa estalarazi badie ere. Justizia aldarrikatzen dute, Floydentzat eta komunitate beltzarentzat. Minneapolisen hasi baziren ere, herrialde osora zabaldu dira, 50 estatuetera.

Martin Luther King 1968an hil zutenetik, herrialdeak ikusi dituen protestarik jendetsu eta orokortuenak direla diote egoera ezagutzen dutenek. 500

urteko erresistentzia borrokan, ehunka altxamendu zenbatu ditu The Decolonial Atlasek, baina aurtengoak ezberdinak direla dio *The New York Times* egunkariak. Adibide aipagarria da Seattlekoa, herrialdeko industriaren sinboloa den hirian “Capital Free Zone” delakoa sortu dute, kapitaletik “askatutako” eremua. Beren egunerokoa alde batera utzi eta kalera atera dira manifestariak.

Protesta gehienak baketsuak izan dira nabarmendu dute bertakoek. Zenbait hiritan gertatu diren iskanbilak batez ere zuriek eta poliziak hauspotuak izan direla ere salatu dute batzuek. “Polizia mugimendu politiko eta protestetan infiltratzea ohikoa da. Baina nork edo zerk bidali du jendea hirietara iskanbilasor dezaten?”, galdetu du *Moon of Alabama* agerkari estatubatuarra.

“INDARKERIA ZURIENGANDIK IKASI DUGU”

Hain juxtu, indarkeriaren erabilera bihurtu da eztabaidagai, beste behin. Mugimendua bortitza dela eta horrek arrazoia kentzen diola esaten dutenei erantzun die Tamika Malloryk: “Zuek ordaindutako jendea ari da gazteak eta haserre dagoen jendea probokatzen, harririk botatzen, kristalak apurtzen eta eraikinak erretzen. Egin ezazue, zuen hitzetan herri honek ordezkatzeko duen hori; *pertsona askeen lurraldea, denon-*

tzako. Ez da hala izan beltzontzat. Eta nekatuta gaude. Ez hitz egin lapurrezet. AEBek lapurtu egin diete beltzei, AEBek lapurtu egin diete indigenei, eurak direnean ona iritsi ziren lehenak. Beraz, lapurreta da zuek egiten duzuen. Zuen gandik ikasi dugu. Indarkeria zuengandik ikasi dugu. Eta oso erraza da indarkeria hau geratzea; atxilotu poliziak, inputatu poliziak!”

Guardia Nazionala kaleetan, militarrek kaleratzeko mehatxua presidentearen ahoan. Hamar hildakotik gora protestetan, 9.000 atxilotu. “Nire administrazioak George eta bere familia-rentzako justizia bilatzen lagunduko du, bere heriotza ez da alferrik izango. Baina ezin dezakegu utzi protesta baketsuak jendetza haserretu batek kakaztu ditzan. Iskanbiletako biktima handienak komunitate pobreenetako biztanleak dira, eta beren presidente bezala, berriek babesteko borroka egingo dut” adierazi zuen Donald Trumpen Floyd hil berriren. Istiluek zabaltzen jarraitu zuten.

Hurrengo egunean armada kalera ateratzeko mehatxua egin zuen, eta bi egunez mantendu, AEBetako Defentsa idazkariak ideia hori baztertu zuen arte. Trumpen Matxinadaren Legea probestu nahi zuen armada kalera atera ahal izateko, Defentsa idazkariak, ordea, XIX. mendeko hasierako lege hori “muturre-

ko egoera larrietan eta azken baliabide bezala” erabili beharko litzatekeela argudiatu zuen.

Dena den, AEBetako armadako erreserbistek osatzen duten Goardia Nazionala dago kaleetan. 2005etik, Katrina hurakanaz geroztik, Goardia Nazionalaren erakustaldi handiena egiten ari dira: 67.000 soldadu erreserbistak hartu dute parte 23 estatutan –estatu bakoitzeko gobernadorearen esku baitago Goardia Nazionalaren presentzia onartu ala ez–.

Etxe Zuria itzalirik, Trump bunkerrean ezkutatuta. Washingtonera ere heldu ziren protestak, Trumpen etxe ofizialera. Jendetza bildu zen St. John’sen eliza inguruetan; AEBetako presidente guztiak joaten dira bertara. Manifestariak baten bat zuten atzetik bultzaka, eta jende pilaketak sortu ziren. Elizan esnea zuten gordeta, poliziak botatako gasetik babesteko. Baina H kaletik istiluen aurkako polizia olde bat zetorkien gainera, eliza inguruetako jendea bertatik kentzeko.

“Manifestariak ez ziren konturatu azkeneko poliziak, eliza alboan zegoenak, gomazko pilotadun pistola jendeari zuzendua zuela etengabe. Istiluen aurkako poliziak bere armak horren agerian uzten baditu mezu argi bat zabaltzen duelako da: hortik ez bazoaz zure aurka erabiliko ditut. Orduan hasi ziren gomazko pilotak eta zorabiatzeko grana-

Arrazakeriaren eta poliziaren biolentziaren aurka Bartzelonan egindako protesta.

AP

EREMU ASKEA SEATTLEN

Seattle hiriko Capitol Hill barrutian astebetetik gora luzatu dira poliziaren eta manifestarien arteko istiluak, harik eta konfrontazio eremua gune aske eta autonomo bilakatu duten arte. Ekainaren 8an poliziak eremua utzi zuela baliatuz, manifestariak barrutia kontrolpean hartu eta Capitol Hill Autonomous Zone (CHAZ) izendatu dute. Poliziak jarritako hesiak behera bota zituzten, eta hesi horiez baliatuta barrukadak eraikitzeari ekin zioten askatutako eremuaren bueltan. "Polizia Seattleko Kapitoliotik erretiratu zenean, batzuk kaosa espero zuten. Eremu autonomo berriak, aldiz, hitzaldiak, doako janaria eta elkarri laguntzen dioten pertsonak ditu", diote bertakoek. Sei eraikinen bueltan, barrukadekin segurtatuta dago eremua. Antolatzaileek eremuan geratzeko asmo irmoa agertu dute beren eskakizunei jaramon egiten dieten arte: hala nola, poliziaren gastua programa sozialetara bideratzea. Dena dela, eremu askearen sorrerak ez ditu protestak bertara mugatu. Gune askeaz harago, herritarrek aldarrikapenei eta salaketek eutsi diete. Horren adibide, asteazkenean Seattleko udaletxea hartu dute hainbat pertsonak. Vitalist International-en arabera, "manifestariak Hong Kong-ekoan tankeko kale borroka taktikak ari dira baliatzen poliziaren erasoei aurre egiteko eta azpiegitura bereganatzeko hasi dira".

dak botatzen. Atzean geratutakoren bat edo, batez ere, kazetariren bat aurkitzen bazuten bultzatzen edo jo egiten zuten", idatzi zuen Pablo Pardok handik bertatik *El Mundon*.

Polizien mugimendu horrek guztiak arrazoi bati erantzuten zion: bunkerretik atera zen Donald Trump, eta Biblia erakutsi zuen elizaren parean jarrita. Elizak berak kritikatu du ekintza: "Argazki propagandistikoa" dela eta "eliza dekoratu bezala" erabili duela leporatu dio Mariann Budde Washingtongo gotzain episkopalak.

Bien bitartean, bere gotorlekutik, Bigarren Mundu Gerra aurretik Alemaniaren sortutako Antifascist Action talde antifaxista erakunde terroristatzat jo du presidentek -Twitterren bere ohiko estiloan bidalitako mezu baten bidez-, eta kaleko istiluen erantzule bihurtu du.

Trumpik ez Kongresuan, mugimendu antifaxista terrorista. "Defund the Police" irakurri daiteke kaleetan, Poliziari aurrerontua kentzeko eskatuz gobernuari. Kaleetako aldarria Kongresura eraman du Alderdi Demokratikak, bere erara. Poliziek "gehiegizko indar erakustaldiak" eta "bereizketa arrazistak" egitea debekatzeko eskatu du. Herrialdearen historia garaikidean egindako lege proposamen zabalena da Polizia gehiegikeriari dagokionez, eta poliziak "identifikatzea eta fiskalizatzea" ahalbidetuko luke.

Presidenteari "herrialdea zatitzea" egotzi diote demokratek, baita zenbait errepublikarrek ere, hartu dituen erabakiek istiluak lasaiarazi baino hauspotzen dituela argudiatuta. Dena den, oraindik ikusteko dago demokratek aurkeztutako lege proposamenari babesik emango ote dioten errepublikarrek.

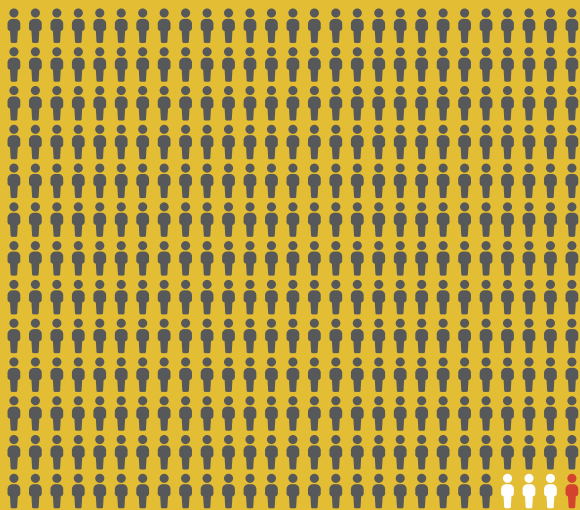
BRENDAN SMIALOWSKI/AFP

INPUNITATE SISTEMATIKOA

"Jendearen zerbitzurako eta babeserako direla suposatzen da, baina ez nuen inork ikusi atzamarrik ere mugitzen Floyd bere bizitzagatik erregutzen ari zen bitartean. Inork ez zuen ezer egin berari laguntzeko". Horra Geogre Floyd lehengusinarekin hitzak. Floyd heriotzan lau poliziak izan zuten zerikusia; lepo gainean bakarrik bazuen ere, beste hiru zeuden han. "Animaliei baino tratu txarragoa eman zioten", gehitu du hildakoaren arrebak.

%99

2013-2019 artean poliziek hildako herritarren kasuen %99a ez da epaitu.

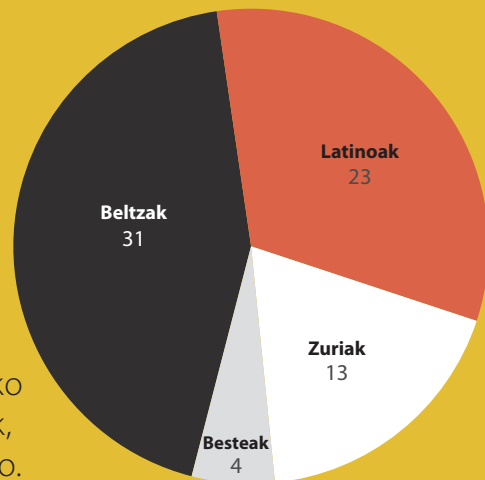

- Agenteak kargu kriminalik gabe
- Agente epaituak
- Agente kartzelaratuak

x3

Poliziaren eskuetan hiltzeko ia hiru aldiz probabilitate gehiago dute beltzek.

2015etik poliziaren eskuetan hildako estatubatuarrak, milioi biztanleko.

Iturria: The Washington Post

- 42 milioi beltzetatik 1.291 hildako.
- 39 milioi latinoetatik 900 hildako.
- 197 milioi zurietatik 2.468 hildako.
- Beste komunitateetako 49 milioietatik 219 hildako.

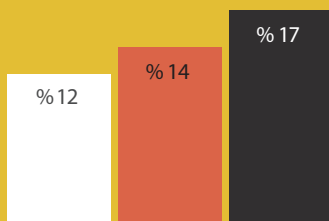
BLACK LIVES MATTER

x1,3

Arma izateko zuriak baino 1,3 aldiz probabilitate gutxiago dute beltzek.

2013-2019 artean armatu gabe zihoazela Poliziak hildakoak.

- Zuriak
- Latinoak
- Beltzak

Iturria: Mappinviolence.com

EUSKALERRIA IRRATIA

NDIAYE GOGOAN. Iruñeko Txantrea auzoko omenalditik bereziki hunkituta atera zen jendea. Senegalgo komunitateak salatu du Ndiaye Iruñeko komisarian hil izana ez duela inork ordaindu. Poliziaren sindikatu batek berriz, iragarri du ekimen legalak abiatuko dituela omenaldi horren aurka.

Heriotza gertatu bezain pronto, Floyd ito zuen Derek Chauvin polizia eta bera geldiarazteko ezer egin ez zuten hiru langak kaleratu zituzten. Floyden hilketa lau poliziei leporatzeko eskatu zuen arreba. Hasieran Chauvini hirugarren graduko hilketa eta hilketa zuhurtziagabea leporatu zioten. Hau da, nahi gabe eragindako heriotza bat izan zela, eta gehienez 25 urteko kartzela zigorra ezarri ziezaioketen. Fiskaltzak bigarren graduko hilketa igo du akusazioa, nahi gabe hil baina minak eragiteko asmoz egindako kasuetan ezartzen dena; gehienez 40 urteko kartzela zigorra ezarri diezaiokete. Epaiaketa-aren aurretik aske geratu nahi badu 1,24 milioi dolarreko fidantza ordaindu behar du, zenbait baldintza beteta milioi batean geratu daitekeena. Horrez gain, beste hiru poliziei, Tou Thori, J. Alexander Kuen- gi eta Thomas Laneri, Chauvin zirikatzea eta laguntzea leporatu diete. Erabaki hori ospatu du Floyden familiak, "justiziara bidean pauso garrantzitsua" dela iritzita.

Minneapoliseko Udal Kontseiluak, gainera, Polizia desegiteko mozioa onartu du. Hamabi kideetik bederatzi bat etorri dira Polizia Saila desegin eta komunitatearen ikuskaritzan oinarritutako segurtasun publikoa ezartzearekin. Beren zaintza eta segurtasun publikoko sistemak AEBetako komunitateak "baberren ez dituela" adierazi du Udal Kontseiluko lehendakariak, eta erreformak aurrera egingo duela baieztatu du.

Floyden kasua salbuespena da, ordea. AEBetan gertatzen diren polizia gehiegikeria kasu gehien-gehienetan poliziek ez dute bide judizialik jasaten. Mapping-violence.com web orrialdeak jasotako datuen arabera, 2013 eta 2019 artean poliziek hil dituzten pertsonen (7.666 pertsona) kasuen %99an ez diote hilketa inori leporatu.

Ezker-eskuin: Derek Chauvin, Tou Thao, J. Alexander Kueng eta Thomas Lane, Floyd hiltzea egotzita espetxeratu.

Hain zuzen ere, inpunitate hori izan zen Black Lives Matter protestak martxan jarri zituena, 2012an Trayvon Martin 17 urteko gazte beltza poliziak tiroz hil eta gero. Hilketa leporatu bazioten ere, George Zimmerman polizia absolbitu zuen epaileak, bere buruaren defentsan egin zuela agudiatu eta gero.

NAZIOARTEKO OIHARTZUNA

AEBetan hasi bazen ere, jada ez da estatu-batuaren kontua soilik. Mundu zabalera hedatu dira protestak, George Floyd polizia gehiegikeria sistematiakoaren bikti-

ma bat gehiago baino ez dela gogoratuz. Atlantikoaren alde batean zein bestean, baita Ozeano Barearen beste aldean ere, beren estatu-erregimenaren segurtasun indarren eskuetan hildako komunitate arrazializatu-erregimenaren biktimak ekarri dituzte gogora.

Amerikako kontinentean 500 urte baino gehiago daramatzate erresistentzian jatorriko herriek lehenik, eta esklabo eraman zituzten milioika lagunek ondoren. Horiek eta orduko sistema jas- san dutenen ondorengoak gogoan, sistema errepikatzen dutenen aurka jo dute hainbat lekutan, sinbolikoki. Hala, sistema esklabista eta koloniala bultzatu zuten pertsonaien estatuak eraitsi dituzte eta esaterako, uretara bota dute Bristolgo esklabista famatu baten estatua, XVII. mendeko Edward Colstonena. Anberesen (Flandria) Leopoldo II.aren estatua kendu du Udalak, manifestarien pinturak jaso eta gero. "Kolonialista" eta "arrazista" hitzak ikusi dira munduko ehunka tokitako estatu-erregimenetan idatzita.

AEBetan bezala, arrazakeria sistemati- koa dela adierazi dute munduko beste ha- maika tokitan. Floyd hil zuen poliziaren jarrera berean, eta Colin Kapernick fut- bol amerikarrek jokalaria egiten zuen bezala, belauna lurrean jarrita bildu da jendetza mundu osoko plazetan. "Justizia Adama eta Georgetzat" aldarrikatu dute Parisen, 2016an poliziaren eskuetan itota hil zen beste gazte beltz bat gogoan.

Gurean, Baionan, Bilbon, Donostian, Gasteizen eta Iruñean deitu dituzte mobi- lizazioak. Horieta hainbatetan, 2016an Iruñean Poliziaren komisarian zela hil zen Elhadji Ndiaye izan dute gogoan. Aus- tralian aborigenen eskubideen aldeko aldarriak batu zaizkie protestei, eta ohi- koa duten hakaz (aborigenen errituala) agurtu dituzte protestak. Milioika lagun batu dira poliziak hildako eta gizarteak baztertutako izenak ahoskatzen.

Hiru aste pasatu dira lehen protes- tetatik, "time for a change" aldaketara- ko ordua dela aldarrikatzen. Protesten etorkizuna ez dago argi, ahots ezkorre- nek diote hasi ziren bezala amaituko di- rela, ezer ez dela aldatuko. Baikorrenen- tzat, inoizko mugimendurik handienak izaten ari dira, jendearen haserre biza- ren isla zuzen.

Izan ere, George Floyd beste biktima bat baino ez da izan, polizia gehiegike- riaren zerrenda luzerako. Baina sarri gertatzen den bezala, geroko xanpain isuriari atea zabaldu dion kortxo- a izan da, eta ikusi beharko da isuria noiz bu- katuko den. ●